

Evaluering av folkehøgskolens mentorordning

– et pilotprosjekt 2016-2017

Ragnhild Evensen

Kunnskapsdepartementet

FOLKEHØGSKOLERÅDET

Ragnhild Evensen

Evaluering av folkehøgskolens mentorordning

– et pilotprosjekt 2016-2017

© 2018 Ragnhild Evensen

Høgskolen i Sørøst-Norge
Horten, 2018

Skriftserien fra Høgskolen i Sørøst-Norge nr. 22/2018

ISSN: 2464-3505 (Online)

ISBN: 978-82-7860-313-0 (Online)

Utgivelser i publiseres som Creative Commons* og kan kopieres fritt og videreformidles til andre interesserte uten avgift. Navn på utgiver og forfatter(e) angis korrekt. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.no>

Forord

I undersøkelsen som denne rapporten bygger på har målet vært å finne ut mer om hvordan et år på folkehøgskole med mentorordning kan påvirke ungdommers motivasjon for å fullføre videregående opplæring. Ungdommene som har deltatt i undersøkelsen takket ja til å delta i en mentorordning. Det innebærer jevnlig samtaler og veiledning av en mentor gjennom skoleåret. Datamaterialet er spørreundersøkelse og kvalitative intervjuer med elevene og mentorene.

Takk til flotte ungdommer som stilte opp i intervjuene. Takk til skolens ledelse og lærerne som ordnet det praktiske rundt intervjuene og takk til mentorene som velvillig svarte på spørreskjema og stilte opp i intervjuer og samtaler.

Takk til Folkehøgskolerådet for at vi ble forespurt om å evaluere ordningen.

Takk til veileder og professor Halvor Bjørnsrud for ditt engasjement, gode og konstruktive innspill og tilbakemeldinger underveis.

Horten, januar 2018

Ragnhild Evensen

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Sammendrag	4
1 Bakgrunn, mål og metode	6
1.1 Disposisjon av rapporten	7
1.2.Mål med oppdraget	7
1.3 Metode	8
1.4 Valg av informanter.	9
1.5 Datainnsamling	10
1.6 Etikk og personvern	11
1.7 Analyseprosessen	12
2 Hvem er elevene som deltar i mentorordningen?	13
2.1 Frafall i videregående skole	14
2.2 Elevene som deltar i mentorordningen.....	16
3. Motivasjon.....	19
3.1 Trivsel.....	19
3.2 Mestring.....	23
3.3 Motivasjon	25
4. Folkehøgskolens pedagogikk – se og utvikle hele mennesket.....	28
1 Mentor – definisjonen og rollen	29

4.1 Mentorene i ordningen.	31
5 Avslutning.....	34
5.1 Hva kjennetegner ungdom som deltar i prosjektet?.....	36
5.2 Hvordan bidrar folkehøyskoleopphold med mentorordningen til at ungdom, som har avbrutt videregående skole, blir motivert til å fullføre utdanningen?.....	36
5.3 Hvordan tilrettelegger mentorene arbeidet for å skape motivasjon hos elevene?	37
5.4 Hvilke faktorer som bidrar til økt motivasjon?.....	38
5.5 Hva skjer med elevenes motivasjon til å fortsette på videregående skole?.....	38
5.6 Avsluttende betraktninger.....	39
Litteraturliste.....	41

Sammendrag

På oppdrag fra Folkehøgskolerådet har HSN v/ Institutt for pedagogikk gjennomført en undersøkelse av pilotprosjektet «mentorordningen i folkehøgskolene».

Folkehøgskolerådet fikk midler fra Kunnskapsdepartementet og startet høsten 2016 et pilotprosjekt. Målet med ordningen var å finne ut om et år på folkehøgskole, der elevene følges opp av en mentor, bidrar til økt motivasjon for å fullføre videregående opplæring. Tre folkehøgskoler deltar i prosjektet. Mentoreleven er elev ved folkehøgskolen og har ikke fullført videregående skole. Mentoreleven er vanlig elev, men deltar i tillegg frivillig og forpliktende i et mentorprogram gjennom skoleåret. Mentorene har fulgt elevene gjennom skoleåret og skal ha kontakt med elevene inntil ett år etter avsluttet folkehøgskole.

Prosjektet har som mål å skape motivasjon for ny læring og fullføring av videregående opplæring.

Hensikten med denne rapporten er å få fram elevenes meninger om hvordan et år på folkehøgskole med mentor har vært motiverende for videre skolegang/utdanning. Jeg har samlet inn data ved å gjennomføre intervjuer og samtaler med 10 av elevene som deltar i ordningen. Jeg har intervjuet 3 av mentorene samt deltatt på flere møter og samlinger med mentorene. Alle elevene som har deltatt i prosjektet er veldig fornøyd med året på folkehøgskolen. Elevene er i all hovedsak fornøyd med mentorordningen. De fleste sier at ordningen har ført til at de har en plan for videre skolegang, arbeid eller annen utdanning. Ønsket om et «friår» var utgangspunktet for mange av elevene. De beskriver et år på folkehøgskolen som et meget aktivt år med mye læring, nye utfordringer og mye arbeid. Mange av elevene beskriver og roser et godt sosialt miljø der både elever og lærere blir godt kjent med hverandre, er mye sammen om aktiviteter både på dag – og kveldstid. Det fører til en trygghet, stor grad av trivsel og en aksept for at du kan være «deg selv». Trygghet og trivsel fører til at mange av elevene utfordrer seg selv både faglig og sosialt. Ungdommene beskriver dette som mestring, meningsfylt og motiverende. Samtalene med mentor har i stor grad bidratt til en bevisstgjøring av den enkeltes behov for hva som skal til for å realisere videre planer.

Mentorene uttrykker at ordningen har vært meningsfull og at arbeidet er viktig for ungdommene. Generelt har lærerne på folkehøgskolene mye, og god kommunikasjon og samvær med elevene, men mentorordningen har gitt noen lærere muligheten til å være «tett på» noen av elevene. Mange av elevene som har deltatt i mentorordningen har fulgt planen som elev og mentor laget på våren 2017. Mentorene har, som en del av sin avtale, å følge opp sine mentorelever i et år etter at de avsluttet folkehøgskolen. Det vil være interessant å følge med på hvordan eleven mestrer videre skole/arbeid.

1 Bakgrunn, mål og metode

Folkehøgskolerådet har fått tildelt midler fra Kunnskapsdepartementet til gjennomføring av et tiltak. Pilotprosjektet som etableres i Norge er inspirert av et lignende prosjekt fra Danmark, «Høyskoleophold med mentorordning». Der står det blant annet, «Insatsens mål er, at i alt 160 unge skal gjennomføre et høyskoleforløp med mentorordning for at kunne ruste seg til en fremtidig, formell utdanning» (Jensen, 2009:4). Prosjektet førte til gode resultater for de fleste unge som deltok i prosjektet og i Danmark har man valgt å fortsette med ordningen.

Bakgrunnen for pilotprosjektet i folkehøgskolen er blant annet stort frafall i videregående skole. Tall fra flere undersøkelser (Markussen, 2011, Grøgaard, 2010) og tall fra Statistisk sentralbyrå viser at mange elever ikke fullfører videregående opplæring.

Ferske tall fra Statistisk Sentralbyrå, (2017) bekrefter at frafall i videregående er et stort problem i Norge. 73 prosent av elevene i kullet fra 2011 fullførte videregående med bestått i løpet av perioden. Selv om dette var en økning med tre prosentpoeng fra 2010-kullet, hadde 27 prosent av 2011-kullet ikke fullført og bestått videregående opplæring i løpet av fem år (Statistisk sentralbyrå, 2016).

Som nevnt over, har det norske folkehøgskolerådet fått midler til et pilotprosjekt med samme tema. Tre folkehøgskoler startet opp et tilpasset forsøk høsten 2016. Folkehøgskolerådet har bestemt hvilke skoler som skal delta i pilotprosjektet. Skolene ligger på Sørøst-landet og representerer både kristne og frilynte folkehøgskoler, private og fylkeskommunalt eide skoler. Skolene lager forpliktende individuelle avtaler med elever som i skoleåret 2016/17 ønsker å inngå i en mentorordning med et mål om at eleven, etter fullført skoleår, skal starte på/fullføre videregående opplæring. Mentoreleven er elev ved folkehøgskolen og har ikke fullført videregående skole. Mentoreleven er vanlig elev ved skolen, men deltar i tillegg frivillig og forpliktende i et mentorprogram gjennom skoleåret.

Mentorene som skal følge elevene gjennomfører et mentorkurs våren 2016, og disse vil følge elevene gjennom hele prosjektet, og inntil ett år etter avsluttet folkehøgskole. Mentorene tok frivillig på seg oppgaven, enten ved å bli forespurt, eller melde sin interesse for mentorordningen.

Folkehøgskolerådet ønsker en evaluering og dokumentasjon av mentorordningen i folkehøgskolen – pilotprosjekt 2016-2017.

Undersøkelsen har følgende problemstilling:

Hvordan tilrettelegges elevenes læring for motivasjon til fullføring av videregående opplæring gjennom mentorordningen i folkehøgskolen?

Med dette som utgangspunkt kan man stille følgende forskningsspørsmål:

- 1) Hva kjennetegner ungdom som deltar i mentorordningen?
- 2) Hvordan bidrar folkehøyskoleopphold med mentorordningen til at ungdom, som har avbrutt videregående skole, blir motivert til å fullføre utdanningen?
- 3) Hvordan tilrettelegger mentorene arbeidet for å skape motivasjon hos elevene?

1.1 Disposisjon av rapporten

Første del av rapporten er innledning der bakgrunnen og mål for prosjektet blir beskrevet.

Det er folkehøgskolerådet som ønsker en evaluering av mentorordningen i folkehøgskolen skoleåret 2016/17. Videre beskrives i kapittel 1, datamaterialet og metoden som er grunnlaget for rapporten.

I kapittel 2 presenterer jeg tidligere forskning på frafall i videregående skole og sammenligner den forskningen med elever som deltar i mentorordningen.

Deretter presenterer jeg i kapittel 3 ungdommenes mening om trivsel, mestring og motivasjon. Kapitlet viser hvordan mestring og trivsel er viktige faktorer for motivasjon.

Hva er en mentor og mentorenes egne synspunkter på mentorordningen er i fokus i kapittel 4 og kapittel 5 er en oppsummering og en avslutning av rapporten.

1.2.Mål med oppdraget

Målet med oppdraget var å få belyst:

Hvilke faktorer som bidrar til økt motivasjon?

Hva skjer med elevenes motivasjon til å fortsette på videregående skole?

Hvordan påvirkes elevenes motivasjon av mentorordningen?

1.3 Metode

Valg av metodisk tilnærming beror på hva en ønsker å undersøke og hvordan problemstillingen er formulert. I dette prosjektet ønsker vi å undersøke hvorvidt en mentorordning bidrar til økt motivasjon hos elevene som deltar i prosjektet. Det er mange ulike forhold i og rundt eleven og læringssituasjonen som påvirker elevenes motivasjon for skolearbeid. Vi ønsker å finne ut hva som motiverer elevene og hvorfor.

For å få svar på våre forskningsspørsmål, har designet for vår vurdering og dokumentasjon en kvalitativ tilnærming. I kvalitativ forskning er det vesentlig for forskeren å bære fram deltakerens perspektiv. Kvalitativ forskning bygger på den grunnforutsetningen at mennesker skaper en forståelse, og konstruerer sin forståelse så den gir mening til egne erfaringer. Kvalitative metoder betyr å utforske menneskelige prosesser, eller problemer i en virkelig setting (Kvale & Brinkmann, 2015).

Kvalitativ forskning sikter mot å gå i dybden heller enn i bredden. Den egner seg best til å beskrive og analysere egenskaper, karaktertrekk eller kvaliteter ved feltet en forsker på. Målet er ikke å komme fram til universelle sannheter, men derimot er menneskelig erfaring og fortolkning viktige elementer i kvalitativ metode. Vi kan finne mangfold og nyanser i feltet og forstå bedre hvorfor mennesker handler og tenker som de gjør. Kvalitativ metode var for meg det beste verktøyet for å se virkeligheten fra elevenes ståsted, og hvordan de fortolker den

Det er deltakernes perspektiv jeg har vært nysgjerrig på, og som jeg har ønsket å samtale om for å kunne reflektere over hvilken betydning mentorordningen har for elevenes motivasjon til å ta videre utdanning. Den kunnskapen og forståelsen som jeg har vært på jakt etter skapes i interaksjon mellom meg og deltakerne i prosjektet.

Inngangen er induktiv metode der jeg arbeider med arbeidshypoteser underveis. I motsetning til deduktiv metode der man leder fra teori til empiri, begynner jeg i større grad med empirien

og finner fram til generelle mønster og trekker slutningene fra det spesielle som kommer fram (Kvale & Brinkmann,2015).

I grove trekk handler induktiv tilnærming i forskning om å gå til empirien først for siden å bruke teori til å fortolke funnene. Det vil si at jeg har samlet materiale først, analysert det, og ut fra mine empiriske funn har jeg valgt vinkling videre og et aktuelt teorigrunnlag å diskutere funnene opp mot. Selv om jeg har gått inn i feltet med en forforståelse, og en tanke om hva jeg var på leting etter, var det viktig for meg å være åpen for hva jeg kunne finne.

Et intervju kan organiseres fra å være åpent til å være mer strukturert. Den mest brukte metoden, som også var relevant for min studie, er et *semistrukturert intervju* (Kvale & Brinkmann 2015). Dette innebærer at temaene for samtalen ble bestemt på forhånd, men rekkefølgen på spørsmålene eller samtaleemnene varierte, da jeg var interessert i en naturlig rekkefølge i informantens fortelling. I forkant av intervjuene utformet jeg en intervjuguide som inneholdt tema og spørsmål som skulle tas opp. Samtidig som jeg hadde fastlagte tema var det nødvendig at jeg var åpen og fleksibel i forhold til nye tema informantene tok opp,

Hensikten med å organisere intervjuguiden i ulike tema var å lette kategoriseringen av opplysningene i etterkant. Det gjorde også at informasjonen jeg fikk ble mer oversiktlig.

Intervjuguiden til elevene delte jeg inn i fire temaer; motivasjon, mestring, trivsel og framtidsutsikter. Mentorenes intervjuguide inneholdt tema som dreide seg om selve mentorordningen, samarbeidet med eleven og motivasjon.

Ved å lage en intervjuguide med ulike kategorier var det enklere for meg som forsker og identifisere sentrale tema og mønstre i det informantene hadde sagt, (Kvale & Brinkmann 2015).

1.4 Valg av informanter.

Det var i utgangspunktet ca.30 elever som skulle delta i pilotprosjektet. De tre skolene skulle tilby ordningen til ca. 10 elever hver. På en av skolene var det 18 elever som ønsket å benytte seg av mentorordningen og derfor er det ca. 38 elever som har deltatt i ordningen.

Skolene foretok en kartlegging av alle elevene ved skolestart. Kartleggingen bestod av samtaler, og i samtalen kom det fram om eleven hadde fullført videregående opplæring. Spørsmålet om «fullført videregående» kunne misforstås på den måten at elevene sa de hadde fullført, og på oppfølgingsspørsmål som: «har du bestått alle fag» kom det fram at de ikke var helt sikre på om de hadde bestått, og ved nærmere undersøkelser viste det seg at de hadde fullført men ikke bestått. Andre elever var tydelige på at de ikke hadde fullført og bestått videregående. Dersom eleven ikke hadde fullført, fikk man kartlagt hva som gjenstod for å få fullført og bestått. Skolene informerte om mentorordningen og elevene fikk tilbud om å delta. Noen av elevene takket ja med en gang mens andre måtte ha litt tid til å tenke seg om.

Ungdom begynner på folkehøgskole for, som de sier selv: «jeg trenger et friår» i betydningen «vekk fra skole og karakterer» og «vekk fra lærere, foresatte og rådgivere som maser om skole og utdanning». I prosjektet var det enighet om å la elevene få tid til kun å være vanlige elever på folkehøgskolen, bruke tiden sammen med andre elever, bli kjent med linjefaget og bli trygg i nye omgivelser, før jeg sendte ut spørreskjema og intervjuet elevene.

Alle elevene som deltok i prosjektet skrev under på en samtykkeerklæring. Hver av de tre skolene samlet erklæringene, både fra elever og mentorene, som deltok i ordningen. Informantene som skulle intervjues ble trukket fra bunken med samtykkeerklæringene. Det vil si at jeg ikke tok hensyn til kjønnsfordeling, elevenes bakgrunn, karakterer m.m. ved utvelgelsen. Felles for alle som deltar i ordningen er at de ikke har fullført videregående skole og er elever på folkehøgskole.

Mentorene ble trukket ut på samme måte. Heller ikke her tok jeg hensyn til kjønn, utdanning, mentorerfaring m.m. Felles for mentorene er at de er lærere på folkehøgskole, og har påtatt seg oppgaven ved å være mentor i denne ordningen.

1.5 Datainnsamling

Datainnsamlingen forgikk i skoletiden. Alle elevene og mentorene fikk tilsendt en Questback spørreskjema. Hensikten med spørreskjema var å innhente bakgrunnskunnskap om elevene og deres tidligere skoleerfaringer. Av 38 elever fikk jeg kun tilbakemelding fra 13 elever, noe som gjør det vanskelig å bruke informasjonen. Det vil si at feilmarginen er for høy som igjen

betyr høy usikkerhet, liten nøyaktighet og dermed liten troverdighet/pålitelighet. Det har liten hensikt å bruke elevenes tilbakemeldinger på spørreskjemaet.

Hensikten med spørreskjema til mentorene var å få informasjon om deres utdanning, opplevelse av å være mentor og forventninger til mentorrollen. Responsen fra mentorene var bra, det vil si at det var 9 av 13 som responderte.

I tillegg til spørreskjema og intervjuer, har jeg deltatt på 2 mentorsamlinger og vært på møte med rektor og mentorene en gang ved oppstarten av prosjektet. Hensikten med møtet var å avklare organisering av tilbudet og rollen som mentor. Mentorene skrev logger da de hadde samtaler med elevene og de har jeg hatt tilgang til. Jeg har også fått intern evalueringsrapport fra alle folkehøgskolene som deltar i ordningen.

Intervjuene foregikk i et grupperom på folkehøgskolen der forsker og informant var til stede. Det ble foretatt lydopptak av alle intervjuene, som senere ble transkribert av forskeren. Elevene og mentorene ble forsikret om at alle opplysningene ville anonymiseres, og at opptakene kun skulle behandles av meg, og benyttes som data i rapporten.

Jeg startet samtalen med informasjon om prosjektet og prosjektets hensikt. Jeg informerte om at jeg ville ta opptak av samtalen for å sikre at den informasjonen de ga ble gjengitt riktig, og jeg kunne vie informantene full oppmerksomhet.

Min opplevelse var at elevene var positive til å delta i ordningen. Det var noen forskjeller på hvor «snakkesalige» ungdommene var, men i løpet av intervjuet snakket vi gjennom de ulike temaene i intervjuguiden. I forkant av intervjuene utarbeidet jeg en intervjuguide som omfattet seks tema. Vi fulgte ikke alltid gangen i intervjuguiden, men lot eleven snakke om temaene i den rekkefølgen det var naturlig, ut ifra hva eleven var opptatt av.

1.6 Etikk og personvern

Lærerne på folkehøgskolene hadde, i begynnelsen av skoleåret, individuelle samtaler med elevene. Et av temaene i samtalen dreide seg om hvorvidt eleven har fullført videregående skole. De som ikke hadde fullført videregående skole fikk informasjon om, og tilbud om å delta i mentorordningen. Lærerne fortalte om prosjektet, og elevene valgte å delta eller takke

nei. Elevene som takket ja til å delta, fikk skriftlig informasjon om pilotprosjektet og mentorordningen, før de deltok i intervjuene. De fikk informasjon om at de har mulighet til å trekke seg fra intervjuet når som helst uten å oppgi grunn.

Mentorene i prosjektet var klar over, allerede når de søkte, at de deltok i et prosjekt der forskning er en del av prosjektet. Evalueringen og forskningen innebærer at de, når de søkte på mentorstillingen, samtykket i å delta ved skriftlig og muntlig intervju. Lydopptakene har status som ikke –anonyme.

Prosjektet er meldt til personvernombud NSD.

Utover dette ble vanlige forskningsetiske hensyn fulgt (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora 2016).

1.7 Analyseprosessen

Analysen er ikke en avgrenset del av forskningsprosessen, men mer en prosess som begynner *med det første intervjuet, den første observasjonen og forskerens første blick på dokumentet* (Postholm 2010, s.86). Selv om analysen foregår gjennom hele forskningsprosjektet så har dataanalysen størst fokus etter at materialet er samlet inn. Målsetningen med analysen er på den ene siden å søke etter mening på en systematisert måte, og på den andre siden en prosess der det kvalitative materiale bearbeides sånn at det genererer kunnskap som kan kommuniseres til andre (Postholm,2010).

Ulike sider ved mentorordningen ble analysert med bakgrunn i innsamlet empiri og alle intervjuene ble transkribert av forskeren. Ved å transkribere intervjuene fra muntlig til skriftlig form, ble de strukturert slik at de egnet seg bedre for analyse. Det er en fordel å transkribere intervjuene selv for på den måten gjør man seg godt kjent med egne data, og en del av analyseringen foregår på den måten.

En viktig del av analyse – og tolkningsarbeidet er koding – og kategoriseringsprosessen. Det vil si en systematisering av intervjuene. Koding kan sammenlignes med å lage kategorier eller temaer, at vi «brekker» opp temaet i mindre enheter, og dernest samler ulike deler av teksten i disse enhetene, (Jacobsen, 2015). Når man lager en intervjuguide, vil man på forhånd danne

noen kategorier, og spørsmålene vi stiller er rettet inn mot spesifikke temaer. Det er de ulike temaene i guiden som danner grunnlaget for settet med kategorier. Kategoriene gjør det mulig å forstå innholdet på en fortolkende og teoretisk måte. Jeg har benyttet koding og kategorisering som analysemetode. For å komme fram til ulike kategorier har jeg først benyttet det Kvale og Brinkmann (2015) kaller «åpen koding» som analyseverktøy. «Åpen koding» forklares som den prosessen der man bryter ned, undersøker, sammenligner, konseptualiserer og kategoriserer data. Første trinn av analyseprosessen var å få oversikt, et helhetsinntrykk. Etter å ha lest gjennom de transkriberte utskriftene og kodet relevante avsnitt, viste mine funn sentrale nøkkelord og begreper. Jeg oppdaget blant annet at flere ord og begreper gikk igjen flere ganger, eller skilte seg spesifikt ut. Etter hvert ble det tydeligere hvilke kategorier det var naturlig å dele materialet inn i. Etter systematiseringen av data flyttes analysen fra et beskrivende til et mer teoretisk nivå. Den siste fasen av analysen trekker opp forbindelser og sammenhenger mellom ulike kategorier. Det kan være ulike kategorier som belyser et mer overordnet tema, flere personer omtale samme fenomen. Det kan være noen hendelser som henger sammen og påvirker hverandre.

2 Hvem er elevene som deltar i mentorordningen?

Elevene som deltar i mentorordningen er ungdom i alderen 19-24 år. De kommer fra ulike steder i Norge, omtrent likt representert ved begge kjønn. Flere av informantene har foreldre som er skilt, og de bytter på å bo hos mor og far, og deres nye familier.

De fleste kommer rett fra videregående skole og har vært hjemmeboende året før de begynte på folkehøgskolen. Noen av informantene har vært i arbeid og/eller hatt deltidsjobber, andre har vært tilknyttet NAV - prosjekter og noen få har vært uten arbeid og inntekt.

Hovedinntrykket fra intervjuene er at de fleste har foresatte som er opptatt av elevenes skolegang og framtidsplaner vedr. arbeid og utdanning. Felles for alle er at de ikke har fullført og bestått videregående opplæring. Det er imidlertid stor variasjon på hvor mye som gjenstår før videregående er fullført og bestått.

2.1 Frafall i videregående skole

Frafall i videregående skole er et sammensatt problem hvor mange årsaker kan virke sammen, og forskningen peker i ulike retninger. Noen årsaker er forskningen forholdsvis enig om, og Eifred Markussen (2016) har gruppert disse i fire hovedgrupper som presenteres her.

For det første vises det ofte til at skoleprestasjoner før videregående synes å ha stor innvirkning på sannsynligheten for om elever faller fra, eller fullfører videregående med bestått. Markussen og medarbeidere (2008) fant ut at, elevenes karakterer fra tiende klasse var det forholdet som entydig hadde sterkest direkte betydning for utfallet av videregående skole, (Markussen, 2016). Opplevelser i skolehverdagen bidrar til å øke, eller redusere elevenes læringsmotivasjon og ambisjonene elevene legger i skolearbeidet. Tilpasning og holdninger til skole og utdanning påvirker elevenes motivasjon. Motivasjon påvirker igjen innsats og læring målt gjennom karakterer.

Noen forskere (Dæhlen, Smette og Strandbu, 2011) peker på at det å få karakterer på ungdomsskolen kan virke demotiverende. Elevene mister motet når de får dårligere karakterer enn de hadde håpet på. Når elevene får dårligere resultat enn forventet ser de ikke alltid hensikten med arbeidsinnsatsen. Det kan føre til at de jobber mindre i neste runde slik at dette kan bli en «ond sirkel». For det første risikerer elevene, på grunn av svake karakterer fra ungdomsskolen, ikke å få oppfylt førstevalget sitt av utdanningsretning. I tillegg kan det være slik at enkelte av de aktuelle elevene har gledet seg til videregående og muligheten til å velge en yrkesrettet utdanning som passer bedre for dem enn fellesfagene på ungdomsskolen – for så å erfare at også yrkesrettede retninger inneholder teori. Overgangen til videregående skole viser seg å være mer problematisk for de som mangler nødvendige basiskunnskaper fra ungdomsskolen (Markussen 2016).

For det andre er forskerne enige i at elevenes bakgrunn kan ha betydning for sannsynligheten for frafall. Sosiale faktorer kan være etnisitet, klassebakgrunn, kjønn og problemer hjemme kan gjøre det vanskelig for eleven å konsentrere seg om skolen.

Barn av foreldre med høy utdanning har flere grunnskolepoeng, og et bedre karaktersnitt enn barn med lavt utdannende foreldre. Elever som vokser opp i velstående familier har høyest skolemotivasjon og får best karakterer. Elever som har foresatte som er helt eller delvis

arbeidsledige får dårligere karakterer og er mindre motivert for skolearbeid. Indikatorer som relaterer til klasse – blant annet foreldres utdanningsnivå og inntekt – viser at klasse har betydning, selv i et relativt egalitært samfunn som Norge (Øya 2011).

Selv om bakgrunn ikke kan forklare alle tilfeller, viser tallene at sannsynligheten for å falle fra kan øke basert på elevenes bakgrunn. Flere studier i Norge har vist at det er større sannsynlighet for at majoritetsungdom fullfører videregående enn både ikke –vestlige innvandrere og ikke-vestlige etterkommere (Markussen 2016).

Ved også å se på hvordan ulike bakgrunnsfaktorer kan virke sammen, finner man for eksempel at gutter med ikke-vestlig bakgrunn vil være mer utsatt for frafall.

Det kan også analyseres ved at man ser på betydningen av ulik motivasjon, spesielt med antakelser om framtidig diskriminering. Minoritetsungdom ser framover mot et arbeidsmarked der det er dokumentert at innvandrere, spesielt gutter og menn møter diskriminerende barrierer (Rogstad, 2016).

For det tredje er det også enighet blant forskerne om betydningen av identifikasjon og engasjement i forhold til skolen (Markussen, 2016). Enkelte forskere legger vekt på at et misforhold mellom individet og skolen kan ha startet allerede mens elevene var i barneskole, eller helt ned til barnehagenivå. Dette bygger ofte på studier om sosial reproduksjon, som vektlegger at betydningen av utdanning formidles ulikt til barn avhengig av foreldrenes klassebakgrunn. Når skolen favoriserer middelklassens verdier, vil den bidra til at flere arbeiderklasse- enn middelklassebarn faller fra videregående opplæring. I et slikt perspektiv handler det ikke først og fremst om den enkeltes kapasitet, men snarere om støtte og motivasjon fra foreldre og utdanningssystemet, fra barnehage til videregående opplæring (Markussen, 2016).

Forskere diskuterer også betydningen av konteksten opplæringen foregår i, som for eksempel i hvilket fylke i landet elevene bor. Det viser seg at det er særlig i yrkesfag har elever i de tre nordligste fylkene betydelig høyere sannsynlighet for å falle fra, alt annet likt, enn i resten av landet (Lillejord, mfl., 2015).

Frafallsraten i Norge må også sees i sammenheng med at Reform 94 gjorde videregående opplæring til en rettighet. Noen elever er kanskje mindre motiverte for videregående

opplæring, men begynner likevel på videregående fordi det er forventet av dem (Lillejord, m.fl., 2015).

2.2 Elevene som deltar i mentorordningen

Det er mange likhetstrekk mellom ungdommene som deltar i mentorordningen og det tidligere forskning på feltet viser.

De fleste elevene forteller om gode opplevelser på barneskolen. De trivdes veldig godt, hadde venner og likte fagene. Flere av ungdommene sier at de begynte å bli umotiverte i løpet av ungdomsskolen, og det ble ikke bedre på videregående skole. Unntak er i de tilfellene hvor et par av elevene forteller om sine lese – og skrivevansker. Allerede på barneskolen opplever de å «henge etter» med lesing og beskriver det som frustrerende og vanskelig. En annen elev svarte slik på spørsmålet «hvordan trivdes du på barneskolen?» informantene svarer: «det verste var miljøet, jeg ble mobbet fra 6.klasse og ut ungdomsskolen». I disse tilfellene forteller elevene om helt konkrete ting som, lese/skrivevansker og mobbing som har påvirket deres tidligere erfaringer på skolen.

Flere av elevene presiserer at det er for lite praktisk estetiske fag i skolen, og at tilnærmingen til fagene er for teoretisk. Slik jeg tolker det er det lite variasjon i læringsstrategier, læringsarenaer og tilgang til praktiske fag. En forklaring på at elevene trives bedre på barneskolen enn på ungdomsskolen og videregående skole kan være nettopp at lærere på barneskolen er bedre på å tilrettelegge for læringsaktiviteter som passer for flere av elevene. Når elevene begynner på ungdomsskolen får de karakterer i fagene, noe som kan få konsekvenser for motivasjonen for skolearbeidet. Alle elever, både de som gir inntrykk av å være svært motiverte og skoleflinke, og de som virker mindre motiverte, synes det er positivt med karakterer (Dæhlen, Smette og Strandbu, 2011) og de synes det er viktig å få gode karakterer (bedre enn en treer). Likevel er det for mange slik at innsatsen deres med skolearbeidet, er for å opprettholde karakternivået. De bruker mye tid på skolearbeid fordi de vil ha gode karakterer, ikke fordi de trives med faget.

Informantene som deltar i mentorordningen forteller at de klarte seg bra både på barne- og ungdomsskolen. På spørsmål som: «var du flink på skolen, det vil si, fikk du gode karakterer?» svarer de fleste at de var flinke, og fikk gode karakterer. Det gjelder også elevene

som er nevnt over som har hatt problemer med lesing/skriving og mobbing. Flere av elevene kan fortelle at de både trivdes veldig godt og var flinke på barneskolen, men når de begynte på ungdomsskolen ble de lei og ikke så motiverte. En av elevene forteller:

Elev: Jeg likte meg veldig godt på barneskolen. Jeg gikk 1.2.3. klasse i Norge og 4.5.6. i utlandet.

Intervjuer: Hva med u-skolen?

Elev: Det var da det begynte, jeg begynte å bli litt rebelsk og sånn...

Intervjuer: Hvordan da?

Elev: Nei.... det var da jeg begynte å skulke.

Intervjuer: Du skulket på ungdomsskolen. Hvorfor?

Elev: Vi startet på skolen på begynnelsen av dagen og så gikk vi til kompisene og spilte og vi gikk ikke tilbake på skolen.

I: Men du klarte deg bra i fagene likevel?

E: Ja, ja.

I: Du er flink på skolen?

E: Ja, jeg er ikke veldig flink men jeg klarte meg bra.

Tall fra Statisk sentralbyrå (2017) viser at 88 prosent av alle elever med foreldre som har høyere utdanning fullfører videregående med bestått i løpet av fem år; mot kun 46 prosent for elever hvor foreldre har grunnskole som høyeste oppnådde utdanning.

Våre informanter, er som sagt, innledningsvis, fra hele landet, og noen av dem har ikke-vestlig bakgrunn. Alle våre informanter har foreldre som begge er i jobb, og 8 av 10 har foreldre med høyere utdanning. Informantene forteller om foresatte som bryr seg om hvordan det går på skolen, de følger opp med leksehjelp og de er opptatt av barnas framtid med tanke på arbeidsmuligheter. Et sentralt spørsmål å stille i den sammenhengen er om ungdom med en sterkere sosio-økonomisk og kulturell bakgrunn er overrepresentert i folkehøgskolen?

Denne undersøkelsen gir ikke svar på det spørsmålet, men er en viktig faktor å ha med i videreføringen av prosjektet, da det bidrar til å få en bedre oversikt over årsaker til frafall fra videregående opplæring.

Noen av ungdommene har en diagnose som f.eks. ADHD, en er til utredning og andre melder om søvnvansker, sosial angst og andre helserelaterede problemer.

Elevene forteller at de i løpet av skoleårene har fått tilbud om hjelp til lekser, rådgiving og veiledning til valg av utdanningsprogram på videregående skole.

Noen forteller om faglige utfordringer, andre om sosiale utfordringer som mobbing og noen sier at de har sosial angst.

De fleste sier at de har gode karakterer og har kommet inn på det utdanningsprogrammet som de ønsket seg. Mange har begynt studiespesialiserende. Hovedinntrykket fra intervjuene er at elevene har kommet inn på førstevalget sitt. Selv om de har kommet inn på det programmet de hadde som førstevalg, er det likevel noen som avbryter utdanningen. Som er av guttene sa:

«Jeg hadde et ønske om å gå realfag og bli ingeniør, men i 2. klasse fant jeg ut at jeg ikke ville det likevel. Jeg skulle enten gå studiespesialiserende eller musikk og jeg valgte studiespesialiserende. Jeg tror musikk ville vært et bedre valg for meg».

Mange av ungdommene i ordningen hører nok til gruppen som ikke klarer å fullføre videregående på grunn av psykososiale faktorer som påvirker dem lik det som defineres som Markussens(2016) andre utfordring.

Av våre informanter er det kun en av elevene som kommer inn under årsak 4. Hun hadde bestemt seg for å bli sykepleier. Begrunnelsen for hennes yrkesvalg var at med den utdanningen ville hun få seg jobb på hjemstedet. I løpet av intervjuet kom det fram at hun var veldig interessert i og motivert for å holde på med sang og musikk. Egentlig så ville hun helst ta musikkutdanning men som hun sa: «det er ikke så mange jobber innenfor den retningen der jeg bor». Det kan tolkes slik at hun velger en utdanning som gir henne jobbmuligheter på hjemstedet framfor en utdanning hun er mest interessert i, og det kan påvirke hennes motivasjon.

Det er, som beskrevet tidligere, flere årsaker til at elever ikke fullfører videregående skole. Uansett hvordan elevene har det hjemme, sosialt, klassetilhørighet, sykdom osv. er det nødvendig å redusere frafallsraten så mye som mulig. Når så mange elever ikke fullfører videregående skole utgjør det et samfunnsproblem både fordi det er dyrt for samfunnet og fordi det har store kort- og langsiktige konsekvenser for den som ikke fullfører utdanningen sin. Unge mennesker risikerer å bli ekskludert fra arbeidslivet og det kan føre til helsemessige problemer senere i livet.

Nasjonale utdanningsmyndigheter har satt i gang flere satsinger som Gnist (2009-2012), Strategi for ungdomstrinnet(2012-2017) og Ny Giv (2010-2013), for å nevne noen. «Ny GIV» ble avsluttet i 2013, og et forsterket samarbeid med fylkeskommunene for at flere ungdommer skal fullføre videregående opplæring er videreført som «Program for bedre gjennomføring i videregående opplæring» Satsingene skal bidra til mindre frafall fra videregående skole og et av tiltakene i programmet er pilotprosjektet «mentorordningen i folkehøgskolen».

Likevel er det fremdeles mange elever som ikke har fullført videregående og i dette prosjektet har vi møtt noen av dem. De er elever et år på folkehøgskole og en mentor følger elevene gjennom skoleåret.

3. Motivasjon

I 2011 kom en egen stortingsmelding om ungdomstrinnet med tittelen «Motivasjon, mestring og muligheter» (Meld. St. 22, 2010-2011). Innledningsvis peker den på elevenes synkende motivasjon for skolearbeid i grunnskolen, og viser til at motivasjonen faller med alderen og er lavest på 10. trinn. Hensikten med å fornye ungdomstrinnet er å gjøre opplæringen mer motiverende og variert, slik at elevene får større utbytte av skolen og opplever den relevant og givende. Målet er at flere elever skal oppleve læringsglede, lære mer, trives og være bedre forberedt på livet etter grunnskolen (Meld. St. 22, 2010-2011).

3.1 Trivsel

Elever i Norge trives generelt godt i ungdomsskolen. Mange elever opplever skolen som viktig, både faglig og sosialt. De bruker mye tid på skolearbeid, men motivasjonen blir mindre med alderen og er ifølge Elevundersøkelsen(2013-2016) lavest på 10 trinn. Elever opplever at

skolehverdagen er kjedelig og monoton, de mister lærelysten og ser ikke verdien av det de skal lære (Topland og Skaalvik, 2010).

«Det er grunn til å mene at «trivsel» er en god indikator og en målestokk både for tilpasning til skolemiljøet og motivasjon til videre skolegang» (Øia, 2011:46). Videre sier Øya at de elevene som mistrives på skolen i større grad kjeder seg. De gruer seg oftere til å gå på skolen og til en viss grad plages de av bråk og uro i timene, noe som igjen påvirker motivasjonen.

Det er en sterk kopling mellom psykisk og mentalt klima i undervisningen og skolemotivasjon. De som kjeder seg og gruer seg, er mindre motivert for skolearbeid, mens de elevene som trives godt er også mer motivert.

Alle elevene vi har intervjuet forteller at de trives godt på folkehøgskolen. Beskrivelsene av å trives er alt fra bra, veldig bra, fantastisk og dette er det beste året jeg har hatt. I intervjuene blir elevene bedt om å utdype hvorfor de trives på folkehøgskolen.

Elevene begrunner stor grad av trivsel med «friår, det sosiale er så bra, ikke karakterer, trygghet, elevkvelder, veldig greie og flinke lærere, alltid noen å være sammen med, vi gjør mye morsomt her, jeg blir selvstendig, vi har praktiske fag, jeg er flink faglig, jeg får til ting, og det er en fin overgang til å bli selvstendig og flytte hjemmefra».

Elevene beskriver her et år de opplever som aktivt og krevende; «vi ser verdien av det vi skal lære, det er mye praktisk arbeid her, vi er motivert for oppgavene fordi vi jobber praktisk og vi har fag vi er interessert i og mestrer».

Elevene beskriver et godt læringsmiljø. Læringsmiljø kan defineres som «summen av alle de forhold som kan tenkes å virke inn på elevenes muligheter til å tilegne seg kunnskap samt fysisk og psykisk helse» (Topland og Skaalvik 2010: 16).

Elevundersøkelsen(2013-2016) viser at elevene trives generelt sett godt på ungdomsskolen og at motivasjonen faller med alderen. Trivsel alene er ikke nok til at elevene blir motiverte. Ungdommene vi har møtt i folkehøgskolen trives godt, kjeder seg ikke og uttrykker glede for både sosial og faglig læring og utvikling.

Folkehøgskolens læringsmiljø preges av praksisorienterte strategier. Handling og læring foregår i rommet mellom det individuelle og det sosiale. Folkehøgskolen består av flere

læringsarenaer der hele mennesket ivaretas og elevene involveres i egne læreprosesser (Ohrem. S og Haddal. O, 2011).

Elever som går i skoler med et godt læringsmiljø, får gjerne gode resultater på skolen. Læringsmiljøet ved en skole preges av lærerens relasjoner til klassen og til den enkelte elev. Læringsledelse dreier seg om å tilrettelegge for et læringsmiljø der elevene opplever anerkjennelse, at de er en del av et fellesskap, og på den måten kan bidra aktivt i egne læreprosesser (Bjørnsrud 2014).

En av elevene, gutt 22år, «sittet hjemme og spilt» i fem år.

«Jeg trives veldig bra, helt fantastisk miljø. Det er det beste året jeg har hatt faktisk»

Videre forteller han at det var egentlig ikke faglige vansker som gjorde at han ikke fortsatte på videregående skole. Han forteller selv at det var «det sosiale», og han beskriver det slik:

«Jeg var litt høy på meg sjæl og forstod ikke at andre ikke likte det. Jeg trodde ikke de andre skulle se ned på meg fordi jeg var litt sånn «know it all». Her på folkehøgskolen har jeg lært hvordan jeg skal oppføre meg sammen med venner».

En annen av elevene, jente 21 år, bodd i Norge i fem år.

Hun avsluttet VG 3 studiespesialisering ved juletid. Hun mistriivdes i klassen og begynte å skulke. Hun hadde tilslutt så mye fravær at hun ikke bestod 3.året.

Oppholdet på folkehøgskolen beskriver hun som: «litt av en opplevelse, jeg har det veldig fint og vi blir så godt kjent med hverandre. Vi blir bedre kjent her i løpet av et år enn vi gjør på tre år på videregående»

I samtalene kommer det frem at det å være elev på folkehøgskole oppleves som et friår. Det er ikke et friår i betydningen av å ikke gjøre noe. Det informantene selv sier er at dette året er først og fremst et friår fra vanlig skole, og ikke minst, her vurderes vi ikke med karakterer.

Et år på folkehøgskolen innebærer at elevene må klare å få til en struktur på livet sitt. Det innebærer at de møter på skolen til rett tid hver dag, deltar i aktivitetene på deres linjefag, utfordrer seg selv på nye fag og aktiviteter. Aktivitetene foregår i trygge omgivelser som vil si at elevene har omsorg for og tar vare på hverandre, samtidig som de diskuterer, er uenige og har ulike interesser. De bor og lever tett på hverandre og må av den grunn lære seg å være

tolerante og respektere andres væremåte. Når elevene sier at lærerne er greie og flinke utdyper de dette ved å framheve faglig kompetanse, forklarer det ved å si at lærerne er gode på å legge til rette for læringsaktiviteter som elevene kan mestre. De er gode på individuell oppfølging av elevene slik den enkelte opplever mestring og de er gode samtalepartnere. Skolen og lærerne legger til rette for demokratiske prosesser og elevinnflytelse.

Elevene i vårt materiale oppgir ikke at de har mistrives på skolene tidligere. Et par har helt eksplisitt uttrykt at de mistrivdes i klassen. I begge tilfellene var klassemiljøet det som var årsaken til mistrivsel. Den ene eleven beskriver et jentemiljø som hun opplevde som ekskluderende noe som førte til at hun skulket skolen. Hun sier: «Jeg snakket ikke med noen og jeg orket ikke å være i den klassen» Hun holdt til på skolen der vennene hennes gikk, trente og klarte ikke å fullføre 3.klasse på videregående.

Den andre eleven beskriver «miljøet rundt» som det verste med skolen.

«Jeg ble mobbet på skolen fra 6.klasse og ut ungdomsskolen. Jeg var på skolen, men jeg hadde det ikke noe bra. På videregående ble det bedre. Jeg begynte på en ny skole med «blanke ark».

Det at elevene ikke mistrivdes på videregående betyr heller ikke at de trivdes veldig godt.

Flere av de vi intervjuet forteller om fine år på barneskolen der de hadde mange venner, opplevde at de mestret det faglige, og gledet seg til å gå på skolen.

For mange endrer det seg når de begynner på ungdomsskolen. De beskriver at de begynner å bli lei av skolen, kjeder seg og motivasjonen synker. Likevel fullfører de og får ganske gode karakterer. Alle vi snakket med kom inn på førstevalget sitt på videregående skole, men det var noen som angret på førstevalget sitt.

Det samlede inntrykket av intervjuene er at elevene trives veldig godt på folkehøgskolen. De trives fordi det er et godt miljø. Et godt miljø beskriver de ved at de roser lærerne, de trives med fagene og de har det fint sammen med de andre elevene. De blir veldig godt kjent med hverandre og det fører til at de tør å utfordre seg selv både faglig og sosialt, og de slipper det de beskriver som karakterpress. Det fører til at elevene opplever mestring både faglig og sosialt.

3.2 Mestring

I St.meld. nr. 31 (2007–2008) Kvalitet i skolen, ble det fastsatt mål for kvaliteten i opplæringen: Alle elever og lærlinger skal inkluderes og oppleve mestring

Disse målene legges til grunn for St. melding nr. 22 (2010-2011:5) «Elevene trenger å bli sett og anerkjent som unike mennesker i et klassefelleskap for å oppleve mestring og utvikle faglig selvtillit og selvrespekt».

Flere forskere (Øya, Thrana, Markussen, Høst, Skaalvik & Skaalvik) er enige om at elevene har behov for å bli sett og anerkjent som unike mennesker i et klassefelleskap for å oppleve mestring og utvikle faglig selvtillit og selvrespekt.

«Alle elever skal ha mulighet til å trives på skolen, oppleve faglig mestring, og ha et godt forhold til andre elever og lærere. Et godt læringsmiljø har egenverdi, men bidrar også til elevenes læring. Det fremmer læring når elevene tør vise hva de ikke kan, og når det verdsettes at alle kan mestre og ha faglig fremgang ut fra sine forutsetninger og sitt faglige nivå» (NOU,2015: 8 Fremtidens skole: 78).

En av elevene formulerer det på denne måten når vi spør om hvordan oppholdet på folkehøgskolen har vært. Denne eleven, gutt 22 år, sluttet på videregående skole ved juletid i 3.klasse. Han fullførte VG1 og VG2 byggfag, og fant ut at han vil ha generell studiekompetanse. Tredje året på videregående begynte han på påbygging til generell studiekompetanse. Ifølge han selv sluttet han på grunn av «sterke søvnproblemer og sosial angst», ikke faglige vansker. Etter at han avsluttet videregående skole var han hjemme, uten å gjøre noe spesielt, fram til han begynte på folkehøgskole. Han er elev på folkehøgskolen på andre året, noe som innebærer at han, i tillegg til å ha elevstatus, har ansvar for noen arbeidsoppgaver på skolen.

«Det første året jeg var her måtte jeg utfordre meg selv og dette er en perfekt arena å gjøre det på. Man blir så godt kjent med alle her og da er det mindre skummelt. Nå er jeg her på andre året og nå har jeg det veldig bra.

Jeg har mer tro på meg selv, de som jobber her og elevene her er skikkelig bra folk. Det er så mange bra folk at jeg blir motivert for livet liksom.....tryggere på meg selv».

Elevene utvikler, ved å være elev og ha en mentor, et bevisst forhold til hva de kan få til av endringer og læring. Videre får eleven et positivt forhold til læring og egen mestring. Eleven forteller at dette foregår i et bra læringsmiljø.

Elevene forteller også historier om at når de får holde på med noe de er interessert i og gjerne med en praktisk tilnærming til faget og oppgavene, er det enklere å lykkes. Da opplever de mestring. En av guttene vi intervjuet hadde ikke mange gode opplevelser fra tidligere skolegang og han hadde sluttet på videregående ved juletider 1. året.

«Helt fra første klasse har jeg ikke hatt noe god eller lett skolegang. Jeg var ikke så skoleflink og ikke så veldig skoleengasjert. Jeg har dysleksi, ikke for å skylde på det, men jeg synes ikke skolen er bygd opp akkurat for sånne som meg da, sånn som skolesystemet er bygd opp, det appellerer ikke best til meg. Jeg føler ikke det er den beste måten for meg å lære på».

På spørsmål om hvordan det går med det faglige, med lesing og undervisningen på folkehøgskolen, svarer han:

«Nå, ja nå leser jeg mye. Nå går det bra fordi nå leser jeg ting som jeg er interessert i, jeg leser filosofi, og da er det ikke noe problem».

Videre får han spørsmål om læring og om han synes at han lærer noe nytt på folkehøgskolen og han sier: «Jeg lærer masse, men ikke på en teoretisk måte, men praktisk, veldig konkrete ting, en praktisk tilnærming som passer meg».

Elevenes erfaringer og forutsetninger for læring kan bidra til å gi dem opplevelser av mestring og motivasjon i læringsarbeidet. Elevenes erfaringer, kunnskap og ferdighetene de har utviklet gjennom dem, gir utgangspunktet for videre læring.

Det at valg av innhold i skolefagene også må skje i lys av de erfaringene elevene allerede har, er et viktig hensyn i pedagogikken og didaktikken. Elevenes læreprosesser må ikke sees isolert fra elevenes erfaringer og liv utenfor skolen. Undervisningen vil bli mer variert og relevant, og dermed også oppleves som meningsfull for elevene. Læringen blir også mer sammenhengende og kontinuerlig.

«Kontinuitet kan for eksempel være konkrete handlinger som det å bruke elevens interesser i undervisningen, som for eksempel bruk av nye populærkulturelle referanser i en norsktime. En annen forståelse av parallellaktivitet mellom en aktivitet i skolen og en aktivitet utenfor skolen – som for eksempel når idrettsaktivitet utenfor skolen ligner det man gjør i kroppsøvingstimer på skolen (Smette og Erstad, 2017:15)».

På folkehøgskolen opplever elevene i større grad denne kontinuiteten enn de gjorde både på ungdomsskolen og på videregående skole. Elevene får i stor grad mulighet til å være

medskapende i egen læreprosess, bruke sine egne erfaringer og utvikle seg i samspill med andre og som en av mentorene sier:

«Jeg får en gruppe på ca. 10 elever som er veldig forskjellige. Noen har skyhøy kompetanse og noen som ikke kan noe. Da må du finne en vei inn til den eleven og når det skjer så er det et gyllent øyeblikk for eleven, for alle og det forstår de andre elevene også».

Hovedinntrykket fra intervjuene er at elevene opplever mestring når de er elever på folkehøgskolen. Informantene knytter mestring til et bra læringsmiljø der elevene opplever at de er trygge, jobber praktisk med oppgaver de liker, og som er passe utfordrende. Det er ikke farlig og skummelt å prøve seg på nye ting, og man er ikke så redd for å dumme seg ut.

Elevene har fra tidligere skolegang ulike erfaringer med mestring av skolearbeidet. Mestring er et gjennomgangstema i studier av motivasjon og vi vet at mestring fører til større motivasjon for innsats i skolearbeid.

3.3 Motivasjon

Teori om motivasjon ligger i et fagfelt mellom psykologi og pedagogikk, og studier av motivasjon omfatter derfor ulike innfallsvinkler.

Motivasjon er noe vi alle opplever når vi virkelig har lyst på noe eller ønsker å utføre en aktivitet. Det kan betraktes som en tilstand som styrer aktiviteten i en bestemt retning og gir energi til den (Manger & Wormnes, 2015).

Motivasjonsteorien skiller mellom ytre og indre motivasjon. Indre motivasjon er den naturlige trangten til atferd eller aktiviteter som utføres fordi aktiviteten gir glede og tilfredsstillelse i seg selv (Ryan & Deci, 2000). Indre motivasjon knyttes til det å ta del i aktiviteten for aktivitetens skyld, en naturlig tilbøyelighet til å engasjere seg i forhold som en finner interessante.

Ytre motivasjon knyttes ofte til forhold hvor individet lar handlingene sine styres av ytre påvirkninger som straff eller belønning. Ryan & Deci (2000) skiller mellom ulike former for ytre motivasjon. De skiller mellom kontrollert ytre motivasjon og autonom ytre motivasjon.

Kontrollert ytre motivasjon innebærer en eller annen form for press eller forventninger om sanksjoner dersom aktiviteten ikke blir utført. Det kan føre til at aktiviteten utføres med liten entusiasme og engasjement.

Autonom ytre motivasjon er en handling som utføres fordi den er selvbestemt og egen initiert. Handlingen er valgt framfor andre handlinger. Handlingen skiller seg fra indre motivasjon på den måten at aktiviteten ikke blir utført på grunn av interesse eller glede ved selve aktiviteten. I likhet med indre motiverte handlinger er denne frivillig, på eget initiativ og med stor entusiasme fordi utøveren har forstått verdien av aktiviteten (Skaalvik og Skaalvik, 2012).

Tidligere har det vært vanlig å legge vekt på at motivasjon er et relativt stabilt personlighetstrekk den enkelte kan ha mye eller lite av, mens nyere forskning er mer opptatt av de motivasjonsrelevante sidene ved miljøet. Den siste tilnærmingen legger vekt på at motivasjonen påvirkes av erfaringer og forventninger. Det vil si at motivasjon i større grad er situasjonsbestemt, og påvirkes av verdier, erfaringer, selvvurdering og forventninger. Det vil si at elevens miljø og tilretteleggingen av læringssituasjonen har stor betydning for elevenes motivasjon, og det vil igjen gi betydelig rom for skolen og lærerne til å påvirke elevenes holdninger og motivasjon (Skaalvik & Skaalvik 2015).

Innenfor pedagogisk og psykologisk forskning er samspillet mellom person og omgivelsens et viktig tema. Ryan og Deci (2000) legger til grunn tre grunnleggende psykologiske behov i deres teori om indre motivasjon og selvbestemmelse. Tilhørighet, kompetanse og selvbestemmelse er viktige behov som må ivaretas i skolen for at elevene skal utvikle og vedlikeholde autonom motivasjon for skolearbeidet.

Behovet for tilhørighet viser at det er nødvendig med tilhørighet til et faglig og sosialt læringsfellesskap. Det er viktig at skolen og lærerne legger vekt på etablere trygge og inkluderende miljøer der alle elevene blir sett og respektert for den de er.

Følelse av kompetanse er nødvendig for å skape interesse og legge til rette for at elevene vurderer seg selv som reelle bidragsyttere inn i en gruppe og dermed et fellesskap.

Behovet for selvbestemmelse krever en viss grad av medbestemmelse og valgfrihet. Elever blir indre motivert når de opplever at aktiviteten er selvvalgt og at de arbeider med noe de behersker.

Ikke alle aktiviteter oppleves som lystbetonte og i mange tilfeller må elever utføre oppgaver som ikke fanger elevenes interesse og engasjement. Skolen kan i noen grad hjelpe elevene til å se verdien av å gjøre oppgaver som ikke er så engasjerende, men som må til for å kunne ta neste steg som er noe man har lyst til. Elevene forstår verdien av aktiviteten. En av mentorene beskriver det slik:

«Jeg har forsøkt å motivere ved trekke fram deres styrker, ting de jobber med her, ting som de får til og som gjør at de kan få troen på at de får til ting. Som f.eks. En av jentene som valgte å ta jegerprøven selv om hun hadde vært syk. Hun ville ta den for å vise at hun klarte det. Det gjorde hun også. Det viser at dersom man vil noe så kan man få det til, men det krever at man gjør en innsats. Det at hun klarte det, viser at hun også kan klare samfunnsfageksamen som hun må ta for å komme seg videre. Det er ikke sikkert at dette er så gøy og spennende, men det er noe man må ha først, for at du skal kunne gjøre noe som er spennende etterpå».

Skolen og lærerne må ha kunnskap om forhold *i* elevene og *i* deres miljø som skaper motivasjon for læring. Bjørnsrud (2014) viser til foresattes betydning i forhold til elevens motivasjon for skolearbeid. Elevenes sosiale bakgrunn har stor betydning for elevenes læringsutbytte. Foreldrene er viktige forbilder for barn og unge, og forskningen viser at det er systematiske sammenhenger mellom elevenes læringsutbytte og utdanningsnivået til foreldrene (Bjørnsrud, 2014).

Elevenes motivasjon for å lære, vilje til å nå mål og opplevelse av autonomi og relevans påvirker elevenes læring. I tillegg har elevenes forventninger om egen mestring betydning for motivasjon, innsats, utholdenhet og hvilke mål de setter seg, og er derfor relatert til kompetanse til å lære. Elevenes motivasjon for å lære og forventninger om å mestre påvirkes av ulike forhold, blant annet tidligere erfaringer med å mestre eller mislykkes, den kunnskapen elevene har i et fag, og den støtten de får i læringsmiljøet.

Elevene vi har intervjuet forteller at de begynte på folkehøgskolen for å ha et friår. Videre sier de at de er aktive og lærer mye hele tiden. De forklarer dette med at de selv får være med på å bestemme hva som skal læres i en bestemt periode. Elevene velger linjefag som er i deres interesse, fag de liker og er interessert i. Når de arbeider med fag de liker og kanskje også har positive erfaringer med, opplever de også mestring. Elevene medvirker i egen læringsprosess.

Når elevene opplever mestring i lærings situasjonen, øker motivasjonen. Mestringsopplevelsen styrkes ved at elevene får tilbakemelding på arbeidet de utfører. En av elevene beskriver forskjellen fra Videregående skole og folkehøgskolen slik.

«I 3. klasse på videregående skulket jeg mye. Jeg var ikke motivert for skolen. Nå har jeg minst fravær av alle. Jeg holder på med ting jeg liker og kan jobbe mye. Jeg kan ofte sitte fra tidlig på morgenen til sent på kveld»

Motivasjon og interesse gjør at elevene engasjerer seg i skolearbeid på en måte som fremmer forståelse. Noen av elevene i dette prosjektet sier at de har vanskeligheter med for eksempel lesing. Lesing er, sammen med skriving, viktige redskaper for å utvide sin egen forståelseshorisont og gi kunnskap og motivasjon til å delta på ulike samfunnsarenaer.

«**Læreplassen** dør uten motivasjon. Elever som på ungdomsskolen oppfattes som «skoletrøtte» av seg selv og omverden, har svært lav skolemotivasjon. De blir «sleepy onlookers». Konsekvensen blir for en del av elevene, lærlingene og lære kandidatene at de velger å slutte underveis i den videregående opplæringen eller fullføre uten å oppnå sluttkompetanse» (Dale, 2010:254).

Tiltak knyttet til elevenes motivasjon og innsats blir sammen med økt lærerkvalitet ofte knyttet til tiltak for å hindre frafall. Reduksjon i frafallet i skolen gir flere elever mulighet til videre utdanning, deltakelse i arbeidslivet og vil kunne heve velferden til den enkelte. Det kan også gi samfunnsøkonomiske besparelser blant annet gjennom reduserte behov for helse-, sosial- og trygdeytelser, Nordahl og Hausstätter (2009).

Hvordan kan folkehøgskolen generelt og mentorordningen spesielt bidra til at elevene motiveres for videre skolegang?

4. Folkehøgskolens pedagogikk – se og utvikle hele mennesket

Det finnes rundt 80 folkehøgskoler, fordelt over hele landet. Folkehøgskolene utgjør et alternativ og supplement til det formelle utdanningssystemet.

Folkehøgskolen er en selvstendig, ubundet og eksamensfri skole. Skolene har sitt grunnlag i en pedagogisk filosofi utviklet av den danske pedagogen og teologen Grundtvig, der skolens formål er å fremme allmennutdanning og folkeopplysning. Den første folkehøgskolen i Norge ble etablert i 1864 (Utdanningsdirektoratet, 2017).

Folkehøgskolens formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning. Den enkelte folkehøgskole har ansvar for å fastsette verdigrunnlag innenfor denne rammen (Lovdata, 2017) Folkehøgskolen er et fritt skoleslag. Undervisningen er i stor grad aktivitets-, erfarings og dialogbasert, og skolen tar i bruk mange ulike læringsarenaer. Lystbetont læring i et fellesskap gir faglig utvikling, bedre samarbeidsevner og mer aktiv deltakelse i samfunnet

Den norske folkehøgskolen bygger på Grundtvigs idègrunnlag der balansen mellom det praktiske og teoretiske, mellom det muntlige og levende ordet og det ensidige bokpregede er viktig. Grundtvig la vekt på samtalen som et bærende prinsipp som skulle være et grunnleggende element i folkehøgskolens virksomhet. Grundtvigs mål var å etablere en skole som ville ta hånd om hele mennesket (Knutas og Solhaug, 2010).

Folkehøgskolen tilbyr elever noe annet enn den tradisjonelle skolens krav om testing, pugging og karakterer. Folkehøgskolene framhever sammenhengen mellom individ og samfunn og ser på individets evner og ressurser som verdifulle i læringsarbeidet.

Dannelse er et sentralt begrep i folkehøgskolen. Dannelse handler om å kunne se seg selv som deltaker i et samfunn, forstå egen og andres deltakelse i det samfunnet man er en del av og reflektere over hva som er nødvendig for at mennesker skal leve et fullverdig liv sammen (Knutas og Solhaug, 2010) og som en av mentorene sier:

«Motivasjonen kommer fra eleven selv på bakgrunn av refleksjoner de selv gjør over eget liv og evnen til å ta gode valg i eget liv og det er dannelse. Det er det det vi driver med på. En økt bevissthet og refleksjon rundt eget liv og hva slags del du skal ta i samfunnet. Det er det vi skal gjøre i folkehøgskolen».

Gjennom intervjuene forteller ungdommene at de begynte på folkehøgskole for å ha et friår. Når de får spørsmål om hva de legger i det svarer de: «her er det ikke så mye fokus på fag og karakterer» de sier også: «jeg trives med fagene» og «det er så godt miljø her».

1 Mentor – definisjonen og rollen

I veiledningens landskap (Skagen 2011) finner vi mentoring som en av mange måter å veilede/gi råd på. Begrepet mentor har fått et generelt innhold og henviser ofte til en person

som er klok, erfaren og spiller en positiv rolle som hjelper i andres liv. En del faglitteratur skiller mellom mentorrollen i det vi kan kalle veiledning, og mentoring som er rettet mot karriereveiledning.

Knudsen (2001) definerer mentor og mentoring på denne måten:

«En mentor er en venn og trofast rådgiver. *Mentor-prinsippet* dreier seg om å lykkes selv gjennom å hjelpe andre mennesker å lykkes. *Mentor-rollen* innebærer å påta seg et spesielt ansvar og inngå i en spesiell relasjon, for å hjelpe et annet menneske – en *protesjè* eller en *adept*- å mestre sine oppgaver og sitt liv. *Mentor-lederskap* består i å utøve en form for lederskap som får frem det beste i andre mennesker, i medarbeiderne», (Knudsen, 2001:19).

Protesjè er opprinnelig latinsk og betyr «å beskytte». Begrepet brukes i internasjonal litteratur om «mentor-protesjè relasjon» menneske som er under en annens beskyttelse. I Norge brukes adept oftere enn protesjè. Adept kommer fra det latinske adeptus og betyr opprinnelig elev eller læregutt, og forbindes med å bli innviet i noe skjult (Knudsen 2001).

Den mest kjente historien om mentoring er historien om Odyssevs fra Homers, Iliaden og Odysseen (Knudsen,2001). Odyssevs må forlate sin sønn for å delta i en Trojansk krig. Odyssevs gir huslæreren Mentor ansvar for oppdragelse, veiledning og beskyttelse av sønnen. Vi får ikke vite mye om Mentor og hans praksis i den greske myten, men Mentor har blitt stående gjennom historien som symbol på visdom, trofasthet og pålitelighet. Denne definisjonen fokuserer på, at mentoren er en erfaren og respektert person, som skal hjelpe og gi råd til en ”elev” – legemliggjort i sønn-fosterfar relasjonen fra gresk mytologi. Fra denne historien har vi mentor-begrepet, som er et symbol for klokskap, og et begrep for veileder og veiledning internasjonalt i dag (Skagen, 2011).

Det er et typisk trekk i dag at mentor opptrer både i personlige forhold, i utdanning og yrker. I norsk skole er mentorbegrepet i ferd med å vinne innpass. Mentoren kan være faglærer – tutor som har fokus på fag og elevenes tilegnelse av fagkunnskap. En mentor kan være en som veileder elevene med den sosiale delen av utdanningen som elevens trivsel, forhold til medelever, læringsstrategier og studieteknikk, for å nevne noe.

Mentor-rollen inneholder to grunnleggende oppgaver; for det første en praktisk tilrettelegging og veiledning for å hjelpe en protesjè fram i livet, for det andre være en psykososial støtte,

oppmuntre og utfordre. Et viktig prinsipp for mentor er å lytte til den enkeltes behov både når det dreier seg om praktiske og psykososiale temaer (Skagen,2011).

I folkehøgskolenes mentorprosjekt defineres mentorrollen som en som har ansvar utover elevens faglige utvikling. Mentoringen er en frivillig avtale mellom to parter, hvor den ene er mer velutdannet, eller mer erfaren enn den andre. De inngår en avtale med det felles mål, at den minst utdannede person skal utvikle seg og få spesifikk kompetanse. Mentorforholdet er midlertidig, og mentorrollen innebærer det Skagen (2011) omtaler som livsveiledning. Mentoren skal bygge opp adepten som person, hans selvtillit og pågangsmot, og være støttende for adeptens egne prosjekter og tanker (Skagen, 2011).

4.1 Mentorene i ordningen.

Det er 13 mentorer som er engasjert med oppgavene som mentor for elevene i ordningen. De fleste av dem har ikke veiledet elever eller andre tidligere. Alle er ansatt i 50 – 100% stilling på skolen der de er mentor. Mentorene har enten meldt seg til oppgaven eller blitt spurt om å være mentor for 2-4 elever gjennom skoleåret. Det er frivillig å ta på seg oppgaven som mentor.

En av mentorene svarte slik på spørsmål om mentorrollen

Intervjuer: Hvordan har det seg at du ble mentor?

Mentor: Jeg var i permisjon i fjor. Jeg fikk mail fra rektor med informasjon om prosjektet og med spørsmål om hvem som kunne tenke seg å være mentor. De som er interessert kan melde seg og jeg søkte og var en av de som ble plukket ut. Det var mange som søkte og noen ble plukket ut. Det var ønskelig med jevn kjønnsfordeling.

Intervjuer: Du hadde i utgangspunktet lyst til å være mentor?

Mentor: Ja, jeg hadde det og jeg tenkte også at det kunne gjøre meg til en bedre folkehøgskolelærer. Jeg synes det hørtet gøy ut og at det var viktig for elevene våre.

Alle mentorene deltok på et todagers kurs før de høsten 2017 startet med mentoroppgavene. Kurset, «Mentorskapet– å trene høykvalitetsrelasjoner som fremmer læring og livsmestring» ble ledet av Anne Liv Kaarstad Lie. Kurset har et «Appreciative Inquiry» fokus, og er utarbeidet på bakgrunn av teori om mentalisering av blant annet Skårderud & Sommerfeldt (2013) og Karterud & Bateman (2010).

Appreciative Inquiry (AI) henter inspirasjon fra (og gir inspirasjon til) fagfeltene systemisk teori, sosialkonstruksjonisme og positiv psykologi . AI er en tilnærming til organisasjonsutviklingsarbeid der man leter etter og tar utgangspunkt i det som fungerer aller best, lærer av dette og søker å skape en ønsket framtid gjennom å utvikle teori og ta i bruk menneskers og organisasjoners styrker (LENT,2017).

Mentorene hadde likevel stor grad av frihet til å gjennomføre samtaleene slik de ønsket og med den individuelle tilpasningen eleven hadde behov for. Elevene har hatt svært ulikt behov for oppfølging. Noen har hatt behov for utvidet veiledning/samtaler, mens andre har hatt behov for at mentor hjelper til med å finne ut av veien videre, samt minner om søknadsfrister, finne relevant informasjon på nett osv.

Vanligvis har lærerne mange samtaler med elevene i løpet av skoleåret. Det som er annerledes med mentorsamtalene er at lærer og elev er enige om å snakke om, og sammen finne løsninger på hvordan eleven skal fullføre videregående opplæring. Samtalene har i stor grad vært preget av elevens framtidsplaner og motivasjon med tanke på videre utdanning og jobb. Det vil si at noen av elevene har vært tydelige på at de ønsker å jobbe etter året på folkehøgskolen. Videre har de snakket om hva som må til/tilrettelegges for at eleven skal lykkes med sine planer.

Alle elevene har sammen med sin mentor laget en handlingsplan for kommende studieår. De har også en avtale om at mentor kontakter eleven i september/oktober, for å høre hvordan det går. Våre informanter forteller at mentorordningen er et bra tiltak som bidrar til at elevene bevisstgjøres egen framtid når det gjelder utdanning og arbeid. Og ved slutten av skoleåret svarer elevene slik på spørsmål som: «Hvordan synes du det har vært å ha mentor»?

«Jeg synes det har vært ganske fint med mentoropplegg».

«Jeg har ikke merket så mye til det»

«Det har vært greit, litt få samtaler»

«Det skjer noe oppi hodet mitt etter samtalen, jeg begynner å tenke».

«Vi har snakket om mye, vi har snakket om skolegang og det har vært bra for meg. Hvis jeg ikke hadde hatt mentor så kan det hende jeg hadde valgt annerledes jeg har fått et klarere syn på hva jeg vil».

«Jeg synes det har gått veldig fint. Sånn som han sa, han lurte på om jeg hadde fått noe ut av samtalen? Jeg vet ikke om jeg egentlig har gjort det men at jeg får meg selv til å tenke .. og sette i gang ting».

«Jeg har fått hjelp til å se at det finnes muligheter. Jeg vil bli noe i livet! Jeg vil ta utdanning slik at jeg blir selvstendig. Jeg vil ikke være avhengig av mannen min. Jeg vil ha kunnskap og penger til familien – jeg vil bli selvstendig. Jeg vil bli lærer».

«Vi har snakket generelt om hva jeg vil i livet....»

På spørsmål om framtiden og hva de tror de gjør om to år svarer de:

«Om to år regner med at jeg går på arkitekthøgskolen i Oslo eller Westerdals. Jeg er motivert nå».

«Jeg håper at jeg er ferdig med videregående skole, og at jeg har begynt på psykologi. Jeg har mer motivasjon for noe som er vanskelig».

«Jeg skal gå to år på studiespesialiserende i hjembyen min. Det er litt skummelt, jeg har prøvd og feilet før så kommer jeg til å klare det. Jeg er redd jeg ikke skal klare det på grunn av helsen min».

«Det har jeg ikke tenkt over, det kommer an på hvordan det neste året går. Jeg holder nok på med den patentgreia det tar tid. Angående skole – jeg tror jeg er ferdig med

skole. Hvis patentgreia er noe å satse på og har studiekompetanse så kan jeg jobbe med patent og studere senere».

Alle mentorene opplever at mentorordningen er en meningsfull oppgave som er viktig for elevene. De opplever stort sett at ordningen er forankret i organisasjonen og at ordningen støttes både av kolleger og ledelsen ved skolen. Mentorene ønsker også ordningen velkommen neste skoleår og gjerne som en fast ordning. De opplever hvert år elever som ikke har fullført videregående skole og som har behov for ekstra støtte og livsveiledning for å finne motivasjon til videre utdanning og/ eller arbeid. Mentorordningen gjør det mulig å ha enda tettere oppfølging for å hjelpe elevene på veien videre.

«Jeg opplever at det er fint med denne muligheten for elever som trenger det lille ekstra pushet for å få en god vei videre».

«Jeg synes det er gøy å være med i prosjektet og jeg synes det er fint for folkehøgskolene at de fikk gjøre dette. Jeg tror det er en fin arena for å ha det og det er med på å gjøre folkehøgskolens rolle litt viktig det er en viktig jobb å gjøre sammen med elevene.

«Det hadde vært gøy å gjøre dette neste år også. Jeg tror det vil bli enda bedre. Nå har jeg noen erfaringer å ta med meg når jeg begynner med nye elever og jeg ønsker meg enda mer tid til elevene».

«Det hadde vært gøy å gjøre dette neste år også. Jeg tror det ville bli enda bedre. Nå har jeg noen erfaringer å ta med meg når jeg begynner med nye elever».

«Dersom premissene er de samme som i år, ville jeg ikke endret så mye på det som har vært i år. Det ser ut til å ha vært et vellykket prosjekt».

5 Avslutning

På oppdrag fra Folkehøgskolerådet har Høgskolen i Sørøst-Norge ved institutt for pedagogikk gjennomført en studie av elever i folkehøgskolen som ikke har fullført videregående skole. Elevene fikk, ved skolestart, tilbud om å delta i et prosjekt som innebar at den enkelte elev fikk tilbud om en mentor som jevnlig gjennom skoleåret hadde samtaler med eleven.

Målet med pilotprosjektet var å tilby en mentorordning for elevene for å se om dette kunne bidra til økt motivasjon slik at han/hun fullfører videregående. Mentorene søkte om å få være mentor og alle fikk et to dagers kurs før de begynte å ha samtaler med elevene.

Pilotprosjektet ble gjennomført skoleåret 2016/17. I dette prosjektet har vi undersøkt hvilke erfaringer eleven har fra tidligere skolegang, hva som er årsak til at de ikke har fullført, og om samtaler/oppfølging av mentor fører til økt motivasjon hos eleven slik at de velger å fullføre videregående skole.

Prosjektet gir kunnskap om årsaker til at elever slutter på videregående skole, og ny kunnskap om hvorvidt et år på folkehøgskole med oppfølging av mentor fører til økt motivasjon hos elevene som deltar i ordningen.

Vi har samlet inn data fra mentorene og elevene ved bruk av ulike datakilder og innsamlingsmetoder.

For å få et inntrykk av hvordan elevene selv opplever skolehverdagen sin både tidligere og som elever på folkehøgskolen intervjuet jeg elever og mentorer både med strukturerte elektroniske spørreskjema og kvalitative intervju. I tillegg fikk jeg tilgang til loggene som ble skrevet ved hver samtale mentor hadde med eleven.

Hensikten med denne undersøkelsen har vært å finn ut av følgende:

Hvordan tilrettelegges elevenes læring for motivasjon til fullføring av videregående opplæring gjennom mentorordningen i folkehøgskolen?

- Hva kjennetegner ungdom som deltar i mentorordningen?
- Hvordan bidrar folkehøgskoleopphold med mentorordningen til at ungdom, som har avbrutt videregående skole, blir motivert til å fullføre utdanningen?
- Hvordan tilrettelegger mentorene arbeidet for å skape motivasjon hos elevene?

I det følgende oppsummeres de funn som har grunnlag i disse forskningsspørsmålene.

5.1 Hva kjennetegner ungdom som deltar i prosjektet?

Ungdommene er elever på tre ulike folkehøgskoler. De kommer fra ulike deler av landet, men felles for dem alle er at de ikke har fullført og bestått videregående skole. Noen av elevene mangler ett fag, mens andre ikke har begynt på videregående. Noen av elevene ga uttrykk for at de hadde fullført videregående, men de manglet lærlingepraktis. Noen ble i løpet av kartleggingssamtalen klar over at det at, de manglet et fag eller to, gjør at man ikke kan søke om opptak til høyere utdanning.

Elevene har ulike begrunnelser og forklaringer på hvorfor de ikke har fullført videregående. Gjennomgående er at de sier at de er umotiverte for skolearbeidet. Gjennom samtaler kommer det fram at det er mange årsaker til at elever ikke fullfører. Noen av elevene er syke som f.eks. kronisk utmattelsessyndrom og psykiske plager. Det er mange av elevene som forteller om at de har søvnvansker, angst og depresjon, men som ikke er diagnostisert og andre har diagnosen ADHD, og felles er at deres vansker har ført til utfordringer på videregående skole.

Det kan være at både «feilvalg» og «lav motivasjon» for skole, som i noen tilfeller kan dekke over elevens psykiske vanskeligheter, eller faglige problemer, men det har ikke vi svar på i denne undersøkelsen. Vi har elevens ord og har ikke sjekket hverken med lærer eller sett vitnemål som kan gi annen informasjon om eleven.

5.2 Hvordan bidrar folkehøgskoleopphold med mentorordningen til at ungdom, som har avbrutt videregående skole, blir motivert til å fullføre utdanningen?

Elevene som deltar i ordningen har valgt et år på folkehøgskole fordi de ønsker et friår. De utdyper friår ved å beskrive et år på skolen der de ikke utsettes for karakterpress, og at de kan holde på med fag de er interessert i. Folkehøgskolene i Norge er et supplement til det offentlige skolesystemet, og står i en annen pedagogisk tradisjon enn skolesystemet for øvrig. Folkehøgskolen tilbyr en annen form for didaktisk tilnærming til fagene, og dannelse har en sentral plass i skolene. Dannelse forbindes med utvikling av kunnskap, innsikt og kritisk tenkning, og kan således knyttes til sosial kompetanse (Dale,2010). Videre forbindes dannelse med innsikt i det komplekse å være menneske, i relasjon til det enkelte og de andre og relasjonen

mellom menneske og samfunn. Det innebærer at elevene får en økt bevissthet rundt egen deltakelse og læring når de er elever på en folkehøgskole.

Elevene som har deltatt i mentorordningen har, i tillegg til å være elev på skolen, deltatt i en ordning der de har hatt oppfølging av mentor gjennom hele året. Eleven og mentor har hatt spesielt fokus på bevisstgjøring vedrørende videre utdanning og arbeid. Det er vanskelig å konkludere med at mentorordningen har ført til at elevene er mer motiverte for å fullføre videregående opplæring.

Mange av informantene sier at de, ved å ha deltatt i prosjektet, har blitt mer bevisst på å legge en plan for framtiden. Elevene opplever at videre utdanning er viktig og nødvendig. «Det er vanskeligere å få seg jobb uten utdanning i dag,» sier en av elevene og en annen sier «jeg vil bli selvstendig og klare meg selv og da må jeg ta utdanning».

Helt konkret lager de, sammen med mentor, en plan for kommende år. Elevene jeg har snakket med er stort sett veldig motiverte for å fullføre videregående skole fordi de vet at det har betydning for hvordan det vil gå med dem videre i livet. Det viser seg at de fleste følger planen, noe jeg kommer tilbake til i kapittel 5.5. Det er interessant å følge med på om elevene klarer å holde på motivasjonen de har når de slutter på folkehøgskolen. Mentorene har kontakt med elevene i pilotprosjektet inntil et år etter at de har avsluttet folkehøgskolen, noe som gjør det mulig å få informasjon om hvordan situasjonen er for elevene etter et år.

5.3 Hvordan tilrettelegger mentorene arbeidet for å skape motivasjon hos elevene?

Mentorene har hatt jevnlig samtaler med elevene gjennom skoleåret. Noen av elevene har ikke hatt behov for noe mer enn noen få samtaler, mens andre har hatt behov for flere samtaler, og hjelp til å ordne praktiske ting for å starte på eller fullføre videregående. Det er som sagt svært ulikt hva elevene har hatt behov for, og det viktigste mentorene har bidratt med er vel nettopp det å snakke med og lytte til elevenes behov. Som mentor skal man være en veileder, og en støttende voksen for eleven. De fleste elevene er godt fornøyd med ordningen og sier at det var til god hjelp for å komme fram til en løsning for videre arbeid/utdanning når folkehøgskoleåret er over. Noen av elevene sier at de synes det har vært fint å ha en mentor, men de hadde nok tatt eksamen i det faget som manglet uansett.

5.4 Hvilke faktorer som bidrar til økt motivasjon?

Hovedinntrykket er at elevene trives godt og veldig godt på folkehøgskolen. De trives blant annet fordi det er mange flotte medelever og lærere på skolen. De trives fordi undervisningen tar hensyn til deres interesser og tidligere erfaringer. Innholdet i folkehøgskolen legger til rette for at elevene kan bruke sine erfaringer og ferdigheter for videre læring.

Folkehøgskolens mandat og oppgave er å støtte elevens utvikling som menneske, samt å fremme forutsetninger for deltakelse i et demokratisk samfunn.

Det innebærer at elevene opplever mestring, og dermed blir arbeidet mer motiverende. For eksempel for ungdommen som har dysleksi, men som ikke har noen vanskeligheter med å lese når han leser noe han er interessert i. En annen motivasjonsfaktor er elevenes opplevelse av trygghet i skolemiljøet. De opplever et læringsmiljø der det er trygt å prøve seg på nye oppgaver, du måles på innsatsen, og ikke med gode eller dårlige karakterer. På den måten får de vist hva de kan, oppdager nye sider ved seg selv og blir tryggere på å møte nye situasjoner og utfordringer.

Noen synes det var vanskelig i begynnelsen av året. Årsakene til det var stort sett at de synes det var utfordrende med den sosiale aktiviteten på skolen.

5.5 Hva skjer med elevenes motivasjon til å fortsette på videregående skole?

Alle mentorene og deres mentorelever ble enige om og utarbeidet en plan for hva ungdommene skulle gjøre høsten etter at de var ferdig på folkehøgskolen. Mentorene avtalte å ta kontakt på høsten for å høre hvordan situasjonen er for den enkelte og en av elevene skrev flg. til sin mentor:

«Heisan, beklager jeg ikke har svart. Men det går faktisk veldig bra, jeg har starta å jobbe på barneskolen og SFO som jeg gikk på da jeg var kid. Jeg trener boksing omtrent hver dag. Så har jeg fått en stor interesse for å lese bøker. Noe jeg ikke visste jeg skulle like så godt. Så må si FHS var en frisk tur jeg føler var veldig givende. Veldig takknemlig til dere alle. Så du får hilse å takke lærerne for at dere er en fantastisk gjeng 🙌😊»

Det var 38 elever som deltok i ordningen og status pr. 1 oktober er at 29 av elevene er i gang med det som var planen da de sluttet på folkehøgskolen. Det vil si noen tar opp fag, noen tok

eksamen i fag rett etter at de var ferdig med folkehøgskoleåret, og tar nå høyere utdanning. Noen får er, som planlagt, i arbeid. Det er 4 elever mentorene ikke får kontakt med og 5 av elevene gjør noe annet enn det som var planen.

5.6 Avsluttende betraktninger

Med pilotprosjektet «Mentorordningen i folkehøgskolen» ser det ut til, så langt, at man har oppnådd gode resultater for de fleste ungdommene som deltok i ordningen. Det er mange av ungdommene som er i gang med det som var planen når de avsluttet folkehøgskoleåret.

Vi kan ikke med sikkerhet si at ungdommene er i gang med utdanning/skole arbeid fordi de har deltatt i mentorordningen, men hovedinntrykket er at alle er godt fornøyd med å være elev på folkehøgskolen. De fleste er fornøyd med mentorordningen. Mentorene er godt fornøyd med mentorordningen slik den har vært gjennomført i pilotprosjektet. De mener at noen ungdommer har behov for en mentor som kan følge opp mer enn det lærerne generelt har tid til i løpet av et travelt skoleår.

Folkehøgskolerådet har søkt om videreføring av mentorordningen og Departementet har tildelt økonomisk støtte til videreføring av mentorprosjektet. HSN skal i samråd med oppdragsgiver evaluere det andre året av pilotprosjektet.

Folkehøgskolerådet og HSN v/ institutt for pedagogikk har inngått en avtale (Mentorordningen del 2) om videreføring av prosjektet, prosjektet er meldt inn med videreføring til NSD, og Personvernombudet har nå registrert 01.01.2019 som ny dato for prosjektslutt.

Mentorordningen, del 2 gjennomføres skoleåret 2017/2018 ved de samme 3 folkehøgskolene fra forrige skoleår og med de samme mentorene som allerede har gjennomført mentorkurs og erfaringsamling. Etter kriterier utformet av faglig prosjektansvarlig, etablerer Folkehøgskolerådet en kontrollgruppe utenfor mentorordningen som referanse til sammenligning med de som deltar i ordningen.

Mentorene ønsker noen endringer/forbedringer når ordningen fortsetter skoleåret 2017/18. Endringene er i hovedsak at de får anledning til å tilegne seg kunnskap om videregående skole, veiledningskompetanse, samtaleteknikk og avsatt tid til å gjøre jobben som mentor.

Litteraturliste

- Bjørnsrud, H. (2014). *Den inkluderende fellesskolen - læringskraft for elever og lærere?* Oslo: Gyldendal akademisk.
- Dale, E.L. (2010). *Kunnskapsløftet: På vei mot felles kvalitetsansvar.* Oslo: Universitetsforlaget.
- Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). (2016). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi.* Hentet fra <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Samfunnsvitenskap-jus-og-humaniora/>
- Dæhlen, M. Smette, I. & Strandbu, Å. (2011). *Ungdomsskoleelevers meninger om skolemotivasjon: En fokusgruppestudie.* (NOVA Rapport 4/2011). Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2011/Ungdomsskoleelevers-meninger-om-skolemotivasjon>
- Høst, H. (2016). Praksisbrev i arbeidslivet: Et vellykket tiltak mot frafall. I K. Reegård & J. Rogstad (Red.), *De frafalne: Om frafall i videregående opplæring* (s. 173-192). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Jensen, U. (2009). *Evaluering og dokumentation af højskoleophold med mentorordning.* Folkehøgskolernes Forening i Danmark. Hentet fra <http://www.ffd.dk/media/7675/mentorrapport.pdf>
- Karterud, S. & Bateman, A. (2010). *Manual for mentaliseringsbasert terapi (MBT) og MBT vurderingsskala: Versjon individualterapi.* Oslo: Gyldendal akademisk forlag.
- Knudsen, H. (2001). *Mentor: Om å få fram det beste i et annet menneske.* Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Knutas, A & Solhaug, T. (2010). «Som en sang i sinnet- som et eneste sollyst minne»: *Elevers utbytte av folkehøgskolen.* Hentet fra <https://www.folkehogskole.no/fhsr/Dokumenter/somensang.pdf>
- Kvale, S. & Brinkman, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervjuet.* Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Lent. (2017). *Hva er Appreciative Inquiry (AI)?* Hentet fra <https://www.lent.no/sporsmal-og-svar/appreciative-inquiry/hva-er-appreciative-inquiry-ai/>
- Lillejord, S., Halvorsrud, K., Ruud, E., Morgan, K., Freyr, T., Fischer-Griffiths... Manger, T. (2015). *Frafall i videregående opplæring: En systematisk kunnskapsoversikt.* Hentet fra www.kunnskapssenter.no
- Markussen, E. (2011). Frafall i videregående opplæring - i Norge og andre land. *Bedre skole*,(1), 10-15.

- Markussen, E. (2016). Forskjell på folk. I K. Reegård & J. Rogstad (Red.), *De frafalne: Om frafall i videregående opplæring* (s. 22-50). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ohrem, S. & Haddal, O.(Red.). (2011). *Med livet som pensum – danning og læringsprosesser i folkehøgskolen*. Oslo: Cappelen Damm.
- Postholm, M. (2011). *Kvalitativ metode: En innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Rogstad, J. (2016) Hvorfor skal jeg ta utdanning når jeg uansett ender med å kjøre taxi? I K. Reegård & J. Rogstad (Red.), *De frafalne: Om frafall i videregående opplæring*. (s. 131-149). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Ryan, R. M. & Deci, E.L. (2000). Self- determination theory and the facilitation of intrinsic motivation. *American Psychologist*, 55(1), 66–78. Hentet fra <http://psycnet.apa.org/fulltext/2000-13324-007.html>
- Skaalvik, E. & Skaalvik, S. (2015). *Motivasjon for læring: Teori og praksis*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Skaalvik, E. & Skaalvik, S. (2012). *Skolen som arbeidsplass: Trivsel, mestring og utfordringer*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Skaalvik, E. & Skaalvik, S. (2013). *Skolen som læringsarena: Selvoppfatning, motivasjon og læring* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- SSB. (2017). *Gjennomføring i videregående opplæring*. Hentet fra <https://www.ssb.no/vgogjen>
- Tiller, T. (2014). *Læringskoden: Fra karakterer til karakter*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Thrana, H.M. (2016) Ungdommenes forklaringer på hvorfor de ikke fullfører videregående opplæring. I K. Reegård & J. Rogstad (Red.), *De frafalne: Om frafall i videregående opplæring* (s. 89-106). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Topland, B.& Skaalvik, E. M. (2010). *Meninger fra klasserommet: Analyse av Elevundersøkelsen*. Hentet fra https://www.udir.no/globalassets/upload/forskning/2010/5/elevundersokelsen_2010_analyse.pdf
- Utdanningsdirektoratet. (2015). Folkehøgskoler. Hentet fra <https://www.udir.no/utdanningslopet/folkehogskoler/>

Øya, T. (2011). *Ungdomsskoleelever. Motivasjon, mestring og resultater*. (NOVA Rapport 9/2011). Hentet fra <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjonar/Rapporter/2011/Ungdomsskoleelever.-Motivasjon-mestring-og-resultater>

Ragnhild Evensen
Institutt for pedagogikk Høgskolen i Sørøst-Norge

3603 KONGSBERG

Vår dato: 31.01.2017

Vår ref: 51416 / 3 / HJP

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 04.12.2016. All nødvendig informasjon om prosjektet forelå i sin helhet 26.01.2017. Meldingen gjelder prosjektet:

51416	<i>Evaluering og dokumentasjon av folkehøgskolenes pilotprosjekt med mentorordning</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>Høgskolen i Sørøst-Norge, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Ragnhild Evensen</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstillende kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 31.10.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Hanne Johansen-Pekovic

Kontaktperson: Hanne Johansen-Pekovic tlf: 55 58 31 18

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

FORMÅL

Formålet med prosjektet er å undersøke folkehøgskolenes pilotprosjekt med mentorordningen. Mentorordningen er et pilotprosjekt som utføres i skoleåret 2016 til 2017 ved tre folkehøgskoler. Folkehøgskolerådet er ansvarlige for pilotprosjektet og dets evaluering, og er finansiert av Kunnskapsdepartementet. Høgskolen i Sør-Øst Norge vil utføre den obligatoriske evalueringen.

Det meldte forskningsprosjektet vil basere seg på materiale (intervju og spørreskjema) som blir samlet inn i forbindelse med evalueringen av mentorordningen. Høgskolen i Sør-Øst Norge er behandlingsansvarlige for forskningsprosjektet. Under følger en evaluering av forskningsprosjektet:

UTVALG OG DATAINNSAMLING

Datamaterialet vil bestå av elektroniske spørreskjema og personlige intervju. Utvalget for det elektroniske spørreskjemaet vil bestå av de opptil 30 elevene som deltar i prosjektet. Utvalget for det personlige intervjuet vil bestå av 9 elever og 3 lærere.

INFORMASJON OG SAMTYKKE

Utvalget informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskriv og samtykkeerklæring er noe mangelfullt utformet. Vi ber derfor om at følgende endres/tilføyes:

- Det må tydelig fremkomme hva som er formålet med forskningsprosjektet
- Det bør også fremkomme bedre hvilke opplysninger som skal samles inn i prosjektet; Hvilke temaer vil bli dekket i spørreskjema og intervjuet.
- Det bør fremkomme at hvorvidt informantene ønsker at det innsamlede materialet skal inngå i forskningsprosjektet, ikke vil ha innvirkning på dere relasjon til mentorordningen
- dato/tidspunkt for anonymisering av datamaterialet

Revidert informasjonsskriv skal sendes til personvernombudet@nsd.no før utvalget kontaktes.

ANSATTES TAUSHETSPLIKT

I prosjektmeldingen opplyser du om at evalueringen vil bestå av intervju med ansatte ved en folkehøgskole. I intervjuguiden til lærerne er det spørsmål som gjør at det kan bli aktuelt å diskutere spesifikke elever. Vi legger til grunn at informantene har taushetsplikt om elever, og at dere har et felles ansvar for at det ikke kommer personopplysninger om tredjepart inn i datamaterialet. Dersom det blir aktuelt å diskutere spesifikke elever må det gis informasjon og innhentes samtykke fra den aktuelle eleven/de aktuelle elevene.

INFORMASJONSSIKKERHET

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Høgskolen i Sørøst-Norge sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal sendes elektronisk, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

PROSJEKTSLUTT OG ANONYMISERING

Forventet prosjektslutt er 31.10.2017. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette digitale lydopptak

Mentorordningen i folkehøgskulen, 2016/17

Bakgrunnsinformasjon fra elevene som deltar i prosjektet.

Først litt om deg selv

1) Kjønn, alder, bolig

mann kvinne

2) Alder

3) Bolig før folkehøgskolen:

Hjemmeboende Uteboende

Utdannelsesbakgrunn

4) Har du gjennomført: Sett gjerne flere kryss

- 10. klasse
- Videregående skole, studiespesialiserend studieretning
- Videregående skole, yrkesfaglig studieretning

5) Annen utdanning. Skriv hvilken

Lønnet arbeid

6) Umiddelbart før folkehøgskolen, var du da: Sett kun ett kryss.

- Uten arbeid og uten inntekt
- Deltidsarbeid(32 timer eller mindre)
- Fulltidsarbeid
- Arbeidsledig på dagpenger eller annen stønad

7) Annet. Skriv hva.**Frafall****8) Etter at du avsluttet grunnskolen, har du da: Sett kun ett kryss**

- Påbegynt en videregående utdanning uten å gjøre den ferdig
- Påbegynt to videregående utdanninger uten å gjøre dem ferdige
- Påbegynt tre eller flere utdannelser uten å gjøre dem ferdige
- Ikke begynt på videregående skole

9) Annet. Skriv hva.**Informasjon om elevene og foreldrenes grunnskoletid.**

10) Når du ser tilbake på din tid i grunnskolen, hvor enig er du så i følgende utsagn? Sett ett kryss på hver linje

	Veldig uenig	Litt uenig	Litt enig	Veldig enig	Vet ikke
Jeg husker friminuttene som det morsomste	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg hadde mange venner i min klasse	☐	☐	☐	☐	☐
I småskolen ble jeg ofte mobbet	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg hadde et godt forhold til de fleste av mine lærere	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg hadde mye fravær på ungdomsskolen	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg gjorde nesten alltid leksene	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg trengte mye hjelp til leksene	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg fikk hjelp til leksene når jeg hadde behov for det	☐	☐	☐	☐	☐
De fleste lærere var flinke til å få arbeidsro i klassen	☐	☐	☐	☐	☐
Lærerne kjeftet mye på meg	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg har alltid likt godt å gå på skolen	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg likte best timer da vi hadde vanlig klasseundervisning	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg likte best timer da vi hadde prosjektarbeid	☐	☐	☐	☐	☐
De fleste lærebøker på ungdomsskolen var vanskelige å lese	☐	☐	☐	☐	☐
Det var vanskelig å finne en god måte å lese på til prøver	☐	☐	☐	☐	☐
Å sitte stille og lese i en bok passer ikke for meg	☐	☐	☐	☐	☐
Det var alt for få kreative fag	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg var mest opptatt av fest og kjæresten	☐	☐	☐	☐	☐

11) 6. Mitt forhold til mine foreldre mens jeg gikk på grunnskole. Sett ett kryss i hver linje

	Veldig uenig	Litt uenig	Litt enig	Veldig enig	Vet ikke
I min familie snakker vi ikke så mye sammen	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg var ofte på teater og kino med mine foreldre	☐	☐	☐	☐	☐
Mine foreldre synes det viktigste er, at jeg trives med det jeg gjør	☐	☐	☐	☐	☐
Det er fint å snakke med mine foreldre om utdanning	☐	☐	☐	☐	☐
Nesten ingen i min familie har utdanning	☐	☐	☐	☐	☐
Mine foreldre synes det viktigste i livet er, at jeg får en utdanning	☐	☐	☐	☐	☐

© Copyright www.questback.com. All Rights Reserved.

Mentorordningen spørreskjema mentorene

Spørsmål til mentorene i pilotprosjektet

1) Spørsmål nr. 1 Kjønn

- Mann Kvinne

2) Alder

3) Utdanningsbakgrunn

- Bachelor
- Allmennlærerutdanning
- Master
- Annet

4) Hvor stor stilling har du?

- 100% stilling
- 50 - 100%stilling
- Mindre enn 50% stilling

5) Frivillighet i forhold til å være mentor

- Jeg meldte meg frivillig til å være mentor
- Jeg ble pålagt å være mentor

6) Erfaringer med mentorrollen

- Jeg har ingen tidligere erfaringer med å være mentor
- Jeg har få erfaringer med å være mentor
- Jeg har vært mentor for mange

7) I prosjektet er jeg mentor for

- 1 elev to elever tre elever fire elever

Støtte og anerkjennelse.

8) Jeg opplever at:

	veldig uenig	litt uenig	litt enig	veldig enig	vet ikke
Ledelsen støtter opp om mentorprosjektet	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg får anerkjennelse fra mine kolleger fordi jeg har påtatt meg mentorrollen	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg får anerkjennelse fra ledelsen fordi jeg har påtatt meg mentorrollen	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg tildelt timene jeg bruker som mentor	☐	☐	☐	☐	☐

Hva er dine forventninger til rollen som mentor?

9) Jeg forventer at min mentorrolle innebærer at jeg skal:

	veldig uenig	litt uenig	litt enig	veldig enig	vet ikke
snakke med eleven om viktige ting i livet	☐	☐	☐	☐	☐
hjelpe eleven tilrette i hverdagen	☐	☐	☐	☐	☐
stille krav til eleven om å lære/mestre mer	☐	☐	☐	☐	☐
informere om elevens muligheter etter året på folkehøgskolen	☐	☐	☐	☐	☐
samtale med eleven om motivasjon	☐	☐	☐	☐	☐
samtale om framtidsplaner	☐	☐	☐	☐	☐

10) Andre forventninger- hvilke:

Hva er dine forventninger til elevens utbytte av mentorordningen?

11) Jeg forventer at eleven vil:

	veldig uenig	litt uenig	litt enig	veldig enig	vet ikke
avklare videre utdanning/arbeid	☐	☐	☐	☐	☐
velge hvilken utdanning han/hun skal starte på etter folkehøgskoleoppholdet	☐	☐	☐	☐	☐
bevisstgjøring i forhold til valgmuligheter vedr. utdanning/arbeid	☐	☐	☐	☐	☐
få en god sosial opplevelse	☐	☐	☐	☐	☐
få mer selvinnsikt	☐	☐	☐	☐	☐
bli mer selvstendig	☐	☐	☐	☐	☐

12) Andre forventinger - hvilke?

© Copyright www.questback.com. All Rights Reserved.

EVALUERING OG DOKUMENTASJON AV FOLKEHØGSKOLENES PILOTPROSJEKT MED MENTORORDNING.

Faglig prosjektansvarlig:
Høgskolelektor Ragnhild Evensen
ragnhild.evensen@hbv.no

Veileder:
Professor Halvor Bjørnsrud
halvor.bjornsrud@hbv.no

Spørreskjema til kvalitativ spørreundersøkelse til folkehøgskoleelev.

Tema for intervjuene/samtalene er: Trivsel – motivasjon – mestring og framtidutsikter.

Intervjuet vil vare ca. 45 min.

Hvordan trives du på folkehøgskolen?

Hva liker du best å gjøre?

Hva synes du at du mestrer bra, og veldig bra?

Hva synes du om å ha en mentor her på skolen?

Kan du fortelle om noe av det dere snakker om?

Hva tror du at du gjør (arbeid/skole/annet) om 2 år?

EVALUERING OG DOKUMENTASJON AV FOLKEHØGSKOLENES PILOTPROSJEKT MED MENTORORDNING.

Faglig prosjektansvarlig:
Høgskolelektor Ragnhild Evensen
ragnhild.evensen@hbv.no

Veileder:
Professor Halvor Bjørnsrud
halvor.bjornsrud@hbv.no

Spørreskjema til kvalitativt intervju med mentor til folkehøgskoleelev.

Tema for intervjuene er: mentorordningen, samarbeidet med eleven og motivasjon.

Intervjuet vil vare ca. 1 time.

Hvor lenge har du vært lærer?

Hva slags utdanning har du?

Hvor stor (%) stilling har du her på skolen?

Hvordan har det seg at du ble mentor?

Har du tidligere erfaring med å være mentor/veileder?

Hvor mange elever er du mentor for?

Kan du fortelle om dine erfaringer med mentorordningen så langt?

Hensikten med prosjektet er å bidra til at elevene motiveres for videre skolegang, kan du fortelle hvordan du og eleven jobber med motivasjon?

Har du laget en handlingsplan/kontrakt med han/hun som du er mentor for?

Skriftserien nr. 22
2018

—
Evaluering av folkehøgskolens mentorordning
— et pilotprosjekt 2016-2017
—

Ragnhild Evensen
—

ISSN: 2464-3505
ISBN: 978-82-7860-313-0

—
usn.no

